

SOLUȚII PENTRU RELANSAREA ECONOMICĂ ȘI CREAREA DE NOI LOCURI DE MUNCĂ ADOPTATE ÎN STATELE MEMBRE ALE UE ȘI ÎN ALTE ȚĂRI DEZVOLTATE

DR. ALINA LIGIA DUMITRESCU

Abstract:

The article analyzes the EU's plan for economic recovery and creation of new jobs, which seeks to coordinate the efforts of Member States for contracting the crisis effects. The anti-crisis programs adopted in some EU Member States and other developed countries as USA and Japan are analyzed, also. There are examined the impact of employment policies on economic growth and the measures of fiscal consolidation. The conclusion is that investment in human capital and modernizing labor markets will have a positive impact on economic recovery. Never the less, the contemporary economic theory and the reality show that successful anti-crisis programs rely on a responsible state for the welfare of its citizens, with effective institutions and growth strategies, that promote employment and create the new jobs.

KEYWORDS: *unemployment, employment, growth, reform*

JEL CLASSIFICATION: *J21, J48, H11*

1. Planul european de redresare economică și creare de noi locuri de muncă

Conform Organizației Internaționale a Muncii “ceea ce a început ca o criză pe piețele financiare s-a transformat rapid într-o criză globală a locurilor de muncă”. Disfuncțiile economice: criză, șomaj, inflație au fost și sunt provocări ale societății contemporane. Pentru a contracara efectele crizei din perioada interbelică, s-au pus bazele unei noi doctrine economice (dirijismul) inițiată de **John Maynard Keynes**. În 1936, Keynes în “Teoria generală a ocupării forței de muncă, a dobânzii și a banilor” fundamentează cadrul teoretic al intervenției statului în economia de piață concurențială. În acest fel, mecanismele intervenției statale se alătură celor concurențiale, pentru a asigura funcționarea normală, echilibrată a economiei și ocuparea deplină a resurselor de muncă disponibile.¹ Fiecare recesiune sau criză economică a fost însoțită de reevaluarea teoriilor lui Keynes.

În condițiile climatului de incertitudine și de contractare a activității economice, în anul 2008, UE a adoptat un **Plan de redresare economică** în vederea coordonării eforturilor pentru contracararea efectelor crizei asupra piețelor muncii din UE.² Planul de redresare subliniază necesitatea intervenției mai active a statului pentru ca politica monetară, fiscală și de ocupare a forței de muncă să se consolideze reciproc în vederea minimizării dezechilibrelor de pe piața muncii.

În acest sens, Comisia Europeană recomandă consolidarea politicilor de incluziune activă și a flexicurității (flexibilitate + securitate), prin măsuri active pe piața forței de muncă. Aceste măsuri active urmăresc recalificarea profesională și perfecționarea, în vederea stimulării ocupării forței de muncă, reintegrării rapide pe piața forței de muncă a lucrătorilor disponibilizați, pentru a se evita șomajul pe termen lung.

¹ John Maynard Keynes, “Teoria generală a ocupării forței de muncă, Editura Publică, 2009

² Comisia Europeană, Comunicare „Un plan european de redresare economică”, COM(2008) 200 final, Bruxelles, 26.11.2008

Planul de redresare economică al UE susține creșterea accesului întreprinderilor la finanțare, pentru a sprijini firmele să facă față provocărilor crizei. În acest sens, Banca Europeană pentru Investiții participă cu un pachet global de 30 de miliarde euro pentru acordarea de credite IMM-urilor până în 2011.

Pentru stimularea cererii de forță de muncă, Comisia Europeană recomandă statelor membre reducerea cheltuielilor sociale ale angajatorilor în cazul salariilor mici pentru a se susține angajarea muncitorilor necalificați precum și folosirea de subvenții temporare destinate încurajării încadrării în muncă a unor persoane vulnerabile. Comisia Europeană a propus Consiliului Ministerial să adopte directiva privind permanentizarea cotelor reduse de TVA pentru serviciile cu utilizare intensivă a forței de muncă. Astfel, planul comunitar de redresare economică prin aceste măsuri urmărește o politică socială activă de protejare a locurilor de muncă și chiar de creare de noi locuri de muncă, precum și menținerea puterii de cumpărare, factor important în stimularea cererii și relansarea activității economice la nivelul UE.

Comisia Europeană a lansat importante inițiative de sprijinire a ocupării prin simplificarea criteriilor de utilizare a **Fondului Social European (FSE)** și accelerarea plății avansurilor de la începutul anului 2009, astfel încât statele membre să aibă acces mai rapid la fonduri în limita a 1,8 miliarde euro, având ca principale obiective:

1. În cadrul strategiilor privind flexicuritatea, se urmărește consolidarea urgentă a sistemelor de promovare a ocupării, în special în cazul persoanelor slab calificate prin o serie de măsuri care cuprind: consilierea profesională personalizată, calificarea și perfecționarea intensivă a lucrătorilor, subvenționarea locurilor de muncă, finanțări nerambursabile pentru activități independente, pentru inițierea unei afaceri;
2. Reorientarea programelor pentru a direcționa sprijinul către categoriile cele mai defavorizate și finanțarea când este necesar a proiectelor de către comunitate;
3. Îmbunătățirea monitorizării și a corelării dezvoltării de competențe și actualizarea acestora cu locuri de muncă vacante disponibile în prezent

și cu cele anticipate prin o strânsă cooperare dintre serviciile de ocupare din sectorul public și universități.

Suplimentar, pentru perioada 2007-2013, Fondul Social European finanțează măsuri de anticipare și gestionare a schimbărilor economice și sociale, beneficiind de o mulțime de oportunități de finanțare pentru IMM-uri. Cele patru domenii principale de acțiune din cadrul obiectivului „competitivitate regională și ocuparea forței de muncă” sunt:

1. creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor;
2. intensificarea accesului la locuri de muncă și a participării pe piața muncii;
3. consolidarea incluziunii sociale prin combaterea discriminării și prin facilitarea accesului pe piața muncii a persoanelor dezavantajate;
4. promovarea parteneriatului pentru reformă în domeniile ocupării forței de muncă și incluziunii.

În regiunile mai puțin prospere, fondul se concentrează asupra promovării ajustării structurale, a creșterii și a creării de locuri de muncă.

Pentru perioada 2007-2013, Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul European de Coeziune totalizează un buget de 308 miliarde €, din care pentru competitivitate regională și ocuparea forței de muncă, respectiv: întărirea competitivității și atractivității regionale și sprijinirea lucrătorilor și a companiilor în a se adapta schimbărilor de natură economică, se acordă 15,94% din buget.

Fondul European de Dezvoltare Regională este cel mai important instrument financiar comunitar de care beneficiază IMM-urile. Scopul său este de a reduce discrepanțele din dezvoltarea regiunilor și de a sprijini coeziunea socială și economică din interiorul Uniunii Europene. Fondul European de Dezvoltare Regională cofinanțează activități dintr-o multitudine de domenii care urmăresc să întărească crearea și competitivitatea IMM-urilor ceea ce implicit duce la crearea de noi locuri de muncă.

Tot în cadrul programului de relansare economică, Comisia Europeană a revizuit mijloacele bugetare disponibile pentru **Fondul European de Ajustare la Globalizare**, pentru a se putea interveni rapid în sectoarele cheie, fie pentru a cofinanța formarea profesională și plasarea forței de muncă în cazul persoanelor disponibilizate, fie pentru a păstra pe piață muncitorii calificați care vor fi necesari în condițiile depășirii crizei.

Regulamentul privind crearea Fondului European de Ajustare la Globalizare (FAG) a fost adoptat la data de 20 decembrie 2006. Dacă o firmă de mari dimensiuni se închide ori se relochează într-o țară din afara UE sau dacă un întreg sector economic dintr-o regiune înregistrează pierderea a numeroase locuri de muncă, FAG poate să-i ajute pe lucrătorii disponibilizați să-și găsească o altă slujbă cât mai repede posibil.

La data de 16 decembrie 2008, Comisia a sugerat efectuarea unor modificări ale Fondului European de Ajustare la Globalizare, pentru a sprijini lucrătorii disponibilizați să se reintegreze în muncă. FAG poate oferi posibilitatea de a interveni mai rapid în vederea furnizării de fonduri pentru formare profesională și pentru proiecte de plasare a forței de muncă. Bugetul anual disponibil sub egida FAG se ridică la 500 de milioane de euro.

FAG poate finanța măsuri active privind piața muncii care se axează exclusiv pe sprijinirea lucrătorilor afectați de concedieri, ca de exemplu:

1. asistență pentru căutarea unui loc de muncă, orientare profesională, formare și reconversie profesională, inclusiv dezvoltarea de competențe în domeniul tehnologiei informațiilor și certificarea experienței dobândite, asistență în domeniul reorientării profesionale și promovarea spiritului antreprenorial, ajutor pentru desfășurarea de activități independente;
2. măsuri speciale, cu durată limitată, cum ar fi alocații pentru căutarea unui loc de muncă, alocații de mobilitate sau alocații acordate persoanelor care participă la activități de învățare de-a lungul vieții și de formare profesională.

2. Programe anticriză adoptate în diferitele state membre ale UE și în alte țări dezvoltate

În studiul FMI „World Economic Outlook - Rebalancing Growth”, publicat în luna aprilie 2010, se arată că recesiunea economică cuplată cu criza financiară și cea imobiliară au dus la creșterea accentuată a șomajului. Experții FMI precizează că odată cu relansarea economică o serie de economii avansate au înregistrat treptat creșterea gradului de ocupare, dar nivelul șomajului rămâne totuși ridicat atât în 2010, cât și în 2011. Mai mult, există pericolul ca șomajul să devină o problemă structurală care poate determina mari provocări pe plan politic și social.

În condițiile actualei crize economice, toate guvernele au conceput planuri anticriză, iar o comparație între aceste programe din statele membre ale UE, SUA sau Japonia este utilă pentru a vedea care sunt punctele comune și care sunt cele specifice fiecărei țări în parte.

Programul anticriză din SUA

Potrivit oficialilor americani de la începutul recesiunii și până în februarie 2010, în SUA au fost pierdute aproape 8,4 milioane de locuri de muncă, ceea ce reprezintă 6% din populația SUA. Dintre cele 15 milioane de șomeri ai țării, 44,1% reprezentau șomeri de lungă durată (peste 27 de săptămâni), înregistrându-se un nou record în statisticile departamentului american al muncii.

În SUA, pe perioada crizei, sute de mii de locuri de muncă au dispărut definitiv din sectoare precum industria auto și serviciile financiare. Milioane de oameni care au fost concediați își găsesc mult mai greu un loc de muncă, iar în următorii ani vor fi nevoiți să accepte salarii mai mici decât cele anterioare declanșării crizei financiare, conform agenției de știri Bloomberg.

Administrația Obama a propus un program de stimulare a economiei în valoare de 825 miliarde de dolari din care sunt alocați 412,5 miliarde în 2009 și o sumă similară în 2010. Datorită acestui plan, deficitul bugetar a depășit un trilion \$ în 2009 (7% din PIB), nivel nemaîntâlnit după cel de-al doilea război mondial.

Au fost luate următoarele măsuri, în perioada 2009-2010:

- o treime din valoarea totală o reprezintă reducerile de impozite, iar două treimi reducerile de cheltuieli guvernamentale;
- fiecare american ce câștigă mai puțin de 200.000 \$ beneficiază o reducere de taxe în valoare de 500 \$, iar familiile beneficiază de reduceri în valoare de 1000 \$. Se urmărește reduceri de impozite în valoare totală de 275 miliarde \$, care vor stimula consumul intern, care generează două treimi din PIB;
- 119 miliarde \$ vor merge către cele 50 de state ale SUA, în special pentru a acoperi cheltuielile legate de reformarea sistemului de asigurări de sănătate;
- pentru sistemul de educație sunt alocați 117 miliarde \$;

- se acordă 106 miliarde \$ celor mai afectați de criză (șomeri, asistență socială);
- pentru infrastructură se alocă 90 miliarde \$, sectorul energetic primește 54 miliarde \$, iar cercetarea 16 miliarde \$.

Specialiștii Federal Reserve au avertizat că reducerea ratei șomajului va fi un proces de lungă durată. Potrivit estimărilor unor experți americani, rata șomajului va scădea substanțial doar atunci când creșterea economică va fi peste 5%. Rezerva Federală a SUA a menținut, începând din decembrie 2008, dobânda de politică monetară la nivelul minim record de 0% - 0,25%, pentru a susține creșterea economică.

Joseph E. Stiglitz, laureat al premiului Nobel pentru economie (2001), este de părere că economia SUA se confruntă cu o "recuperare anemică". Stiglitz a criticat Administrația Obama pentru că a riscat mult și programul de relansare nu pare să dea rezultatele scontate, iar recuperarea este atât de slabă încât nu poate genera suficiente slujbe nici macar pentru nou intrații pe piața muncii, cu atât mai mult pentru cei 15 milioane de americani care nu au un loc de muncă. Stiglitz propune ca soluție orientarea către investiții profitabile, în cercetare și tehnologie și nu în ultimul rând, în proiecte publice de infrastructură, care pot stimula atât ocuparea forței de muncă cât și creșterea economică.

Măsuri anticriză în Japonia

Rata șomajului a atins în iulie 2009 un nivel record de 5,7%. Potrivit datelor Ministerului de Interne nipon, în ianuarie 2010, numărul șomerilor a ajuns la 3,1 milioane, cu 17,4% mai mult decât în aceeași lună din 2008. Experții FMI precizează că rata șomajului a depășit 5% și în 2010.

Guvernul japonez a lansat la începutul anului 2009 un plan de 1.500 de miliarde yeni (12 miliarde euro) pentru păstrarea locurilor de muncă în cadrul companiilor și pentru ajutorarea șomerilor. Conform declarațiilor lui Yoichi Masuzoe, ministrul nipon al muncii, Japonia se confruntă cu cea mai severă recesiune după 1945.

Măsurile anticriză adoptate de guvernul japonez s-au concentrat pe:

- finanțarea pregătirii profesionale pentru persoanele ce căuta de lucru;
- subvenționarea companiilor pentru ca acestea să nu concedieze personal;
- acordarea de ajutor financiar muncitorilor imigranți rămași fără loc de muncă din cauza crizei;

- finanțarea întoarcerii în țara de origine a lucrătorilor imigrați care nu mai au loc de muncă.

Cabinetul condus de prim-ministrul japonez Naoto Kan a adoptat la începutul lunii septembrie 2010 un alt program de susținere a activității economice în valoare de 920 miliarde yeni (peste opt miliarde de euro). Noul set de măsuri a urmărit să salveze sau să creeze 500.000 de locuri de muncă și să susțină IMM-urile.

Ulterior, guvernul japonez a aprobat la începutul lunii octombrie 2010, un plan de stimulare a economiei în valoare de 5.050 miliarde yeni (44 miliarde de euro), o nouă inițiativă dintr-un lung șir de măsuri destinate sprijinirii economiei nipone amenințată de deflație, aprecierea yenului și încetinirea creșterii economiei mondiale.

Dintre cele 5.050 miliarde yeni, aproximativ 3.100 miliarde yeni s-au orientat spre stimularea economiilor regionale, îmbunătățirea sistemului de protecție socială și ajutarea micilor companii. Cheltuielile sociale s-au ridicat la aproximativ 1.100 miliarde yeni, iar 300 miliarde yeni s-au îndreptat spre crearea de locuri de muncă. De asemenea, guvernul japonez a recomandat firmelor să-și reducă costurile de producție pentru a stimula creșterea competitivității și să înghețe creșterea salariilor. Relansarea economică în Japonia s-a bazat în principal pe exporturi, însă în ultima perioadă creșterea economică este afectată de diminuarea cererii externe.

Programul anticriză din Germania

Pe 12 ianuarie 2009, autoritățile germane au prezentat un plan de relansare pe 2 ani în valoare de 50 miliarde euro, care cuprindea:

- investiții în infrastructură (șosele, căi ferate, poduri, școli) în valoare de 18 miliarde euro, pentru a stimula crearea de noi locuri de muncă;
- scăderea impozitului pe salariu (primul nivel de impozitare) de la 15% la 14%;
- diminuarea contribuțiilor la asigurările sociale cu o sumă totală de 9 miliarde euro;
- stimularea industriei auto, fiecare cumpărător dacă își înlocuia mașina mai veche de 9 ani cu una nouă primea 2500 €, în vederea menținerii locurilor de muncă din acest sector industrial;

Potrivit oficialităților germane suma totală care s-a cheltuit pentru combaterea crizei s-a ridicat la 81 miliarde euro sau 3,2% din PIB-ul, în perioada 2009-2010. Suplimentar, guvernul german va face reduceri de cheltuieli bugetare

în 2011 cu 11,2 miliarde de euro. În acest sens, vor fi luate o serie de măsuri cu impact asupra pieței muncii, printre care:

- renunțarea la 15.000 de posturi din sectorul bugetar;
- reducerea personalului din sectorul de apărare cu 40.000 de persoane.

Cancelarul Germaniei Angela Merkel a subliniat în mod expres faptul că: nu va fi modificată în vreun fel calcularea pensiilor, reforma sistemului de sănătate va fi continuată, nu va crește TVA-ul și nici nu vor scădea cheltuielile cu educația.

Guvernul german își propune să taie cheltuielile bugetare în jur de 10 miliarde de euro pe an până în 2016, pentru a da un exemplu și celorlalte state din Zona Euro. Guvernul de la Berlin va reduce subvențiile acordate landurilor precum și va elimina excepțiile de la plata taxelor. De asemenea, ministrul german de Finanțe, Wolfgang Schäuble, a declarat că reducerea atât a ajutoarelor de șomaj cât și a beneficiilor sociale ar putea fi luate în considerare. Cea mai puternică economie a Europei a anunțat că numărul șomerilor a scăzut sub 3 milioane în octombrie 2010, iar rata șomajului în Germania a ajuns la 6,6% în decembrie 2010, conform datelor Eurostat.

Măsuri anticriză în Marea Britanie

Guvernul britanic a decis să scadă cheltuielile bugetare, să crească taxele și impozitele, inclusiv TVA, și să taxeze suplimentar băncile.

Începând cu ianuarie 2011, TVA-ul a crescut la 20%, ceea ce va aduce guvernului britanic 13 miliarde lire anual. Salariile angajaților din sectorul public vor fi înghețate timp de doi ani, alocația pentru copii pentru trei ani, iar condițiile acordării de ajutoare și locuințe sociale vor fi înăsprite.

Conform declarațiilor ministrului de finanțe britanic George Osborne, "bugetul pentru 2011 este un buget progresiv". Printre măsurile luate în considerare se numără renunțarea la creșterea contribuțiilor la asigurările sociale și sprijin pentru companiile mici situate în regiuni defavorizate.

Laburiștii care sunt în opoziție au atras atenția că bugetul coaliției guvernamentale va trimite mulți oameni în șomaj și va pune în pericol chiar redresarea economică. Conform declarațiilor ministrului de finanțe britanic, este estimată o creștere economică de 2,3% în 2011, iar cheltuielile bugetare vor fi reduse cu 25%, în următorii patru ani.

Totuși, Alan Roe, fost economist-șef al Băncii Mondiale, atrage atenția că măsurile de austeritate exagerate subminează economia, iar creșterea TVA ar putea să fie regresivă în cazul Marii Britanii. Alan Roe a subliniat că în Marea Britanie pentru a se reduce deficitul structural, angajații din sectorul public nu vor mai beneficia de creșteri salariale în perioada 2010-2011 și este posibil să se facă și unele disponibilizări.

Alan Roe subliniază faptul că este un program foarte controversat, deoarece în situația în care măsurile de austeritate sunt exagerate, cresc șansele ca revenirea economiei, care este și așa fragilă, să fie subminată.

Alan Roe a mai precizat că impactul acestor măsuri asupra datoriilor publice este minim, iar în ceea ce privește majorarea TVA, este o creștere mult prea mare de la 17,5% la 20%, care va avea un impact negativ asupra puterii de cumpărare a populației, inclusiv a celor din categoriile defavorizate.

Măsuri anticriză în Spania

Primul ministru spaniol Jose Luis Rodriguez Zapatero a făcut publice următoarele măsuri de austeritate pentru scăderea deficitului public, în valoare de 15 miliarde de euro:

- reducerea cu 5%, în medie, a salariilor personalului din sectorul public, iar în cazul guvernanților tăieri din salarii de 15%, în 2009;
- înghețarea veniturile personalului din sectorul public, pe parcursul anului 2010;
- schimbarea modului de calcul al punctului de pensie, fără a afecta pensia minimă, de care beneficiază 30% dintre pensionari; măsura este valabilă doar pentru 2011;
- eliminarea primei de 2500 euro acordată pentru nou-născuți începând cu 2011, însă nu se modifică indemnizația de maternitate sau alocația lunară a copiilor;
- înăsprirea condițiilor pentru pensionarea anticipată, adică înainte de pe parcursul anului 2010, vârsta de 65 de ani.

Suplimentar, premierul spaniol Jose Luis Rodriguez Zapatero a anunțat necesitatea reformării pieței muncii, în condițiile în care rata șomajului în Spania a înregistrat cifre record. Rata șomajului în Spania este cea mai ridicată dintre economiile din Zona Euro. Peste 20% din populația activă nu are un loc de muncă,

dublu față de media Zonei Euro. Conform planului guvernului spaniol, în viitorul apropiat, companiile vor putea să utilizeze mai mult contractele pe perioada determinată, pentru o gamă mai extinsă de angajați.

Prin aceste măsuri, Spania intenționează să-și reducă treptat deficitul public, sub 3% din PIB până în 2013, de la 11,2 % din PIB în 2009.

Măsuri anticriză în Ungaria

Premierul maghiar Viktor Orbán a prezentat în fața Parlamentului, la începutul lunii iunie 2010, un plan de măsuri de austeritate privind reducerea cheltuielilor în sectorul public. Printre măsurile de austeritate anunțate se numără înghețarea cheltuielilor publice și reducerea cu 15% a salariilor bugetarilor. În plus, se propunea ca: impozitele pentru companiile mici și mijlocii să fie scăzute de la 19% la 10%, creditele imobiliare în valută să fie interzise și să fie eliminate 10 din taxele pentru IMM-uri.

Pentru a nu se ajunge în situația Greciei, mai multe țări europene au adoptat planuri de austeritate, axate în principal pe reducerea masivă a cheltuielilor bugetare. Dar, nu toți economiștii sunt de acord cu asemenea măsuri, deoarece în opinia lor austeritatea în exces este la fel de evitat, ca lipsa unei politici bugetare riguroase. Experții FMI recomandă o ajustare moderată, care să permită relansarea economiilor. Președintele Băncii Mondiale, Robert Zoellick, care consideră că Europa are nevoie, în primul rând, de un **model de creștere durabilă în fața crizei economice** cu care este confruntată.

De asemenea, Joseph Stiglitz, laureat al premiului Nobel pentru economie din 2001, consideră că Europa se află încă în cea mai dificilă perioadă a crizei. În opinia sa, dacă Europa continuă pe drumul pe care a pornit, cel al măsurilor de austeritate, rezultatul va fi frânarea creșterii economice, care va determina scăderea veniturilor bugetare rezultate din taxe. Stiglitz avertizează că avansul economic global s-ar putea dovedi insuficient de puternic pentru a ajuta statele din Zona Euro și estimează o "creștere limitată" în Europa.

3. Concluzii

Modelul social comunitar este o forma unică de capitalism social, care s-a dezvoltat în Europa după cel de al Doilea Război Mondial și a combătut cu succes aspectele negative ale capitalismului, menținând în același timp beneficiile sale. Acest model a fost o sursă de inspirație pentru statele membre ale UE, pentru a construi o societate marcată de coeziune, solidaritate și competitivitate. Un astfel de model în cele din urmă trebuie să deschidă calea pentru o bunăstare democratică, ecologică, competitivă, bazată pe solidaritate și incluziune socială pentru toți cetățenii din țările UE.

Totuși, ultimele evoluțiile economice și demografice cauzează din ce în ce mai multe probleme pe piața forței de muncă, fiind necesară soluționarea rapidă a acestora. Societatea europeană este în continuă schimbare, iar noul sistem de bună guvernare trebuie să se dezvolte în paralel. Eficiența economică nu este singurul factor în remodelarea pieței forței de muncă, trebuie luat în considerare, de asemenea, specificul societății în cauză. Provocarea este de a modela o piața a forței de muncă, în beneficiul întregii societăți, luând în considerare potențialul de forță de muncă existent.

În acest sens, este esențială creșterea calificării lucrătorilor, care pot avea în acest mod atât acces mai facil pe piața forței de muncă, cât și siguranța unui venit decent. De asemenea, șomerii au nevoie de un sistem de pregătire continuă, care să le permită să urmeze cursuri de formare profesională sau recalificare, pentru a putea să-și găsească mai ușor un loc nou de muncă. Nu în cele din urmă, este esențial ca lucrătorii să poată accesa facil programele de calificare, care să le permită ulterior să-și realizeze așteptările personale în ceea ce privește veniturile obținute din munca depusă, ceea ce se va reflecta în mod direct într-o productivitate a muncii ridicată. O bună pregătire profesională a lucrătorilor este deosebit de importantă pentru a se realiza un echilibru mai bun între cerere și ofertă pe piața forței de muncă.

Uniunea Europeană are nevoie de locuri de muncă durabile pentru a ieși din criză. Sunt necesare locuri de muncă care să le permită oamenilor să câștige un venit în condiții decente, într-un mediu de lucru sigur și sănătos și într-un climat care să cuprindă atât drepturile lucrătorilor cât și dialog social. Este nevoie

de locuri de muncă de înaltă calificare, productive, care oferă o valoare adăugată reală, ceea ce implică investiții substanțiale în capitalul uman.

Criteriile de bază care stau la modelului social comunitar sunt: eficiență, integrare socială și sustenabilitate. Aceste cerințe sunt obligatorii, fiind incluse în „Agenda Socială Europeană”. Ocuparea forței de muncă stă la baza modelului social comunitar, iar creșterea șomajului pune în pericol sustenabilitatea acestuia.

Strategia „Europa 2020” definește noua viziune a UE privind evoluția modelului de economie socială de piață în următoarea decadă, fundamentat pe trei piloni: **creșterea inteligentă**, ce se bazează pe economia cunoașterii și inovare, **creșterea sustenabilă**, ce presupune o economie competitivă care alocă eficient resursele, și **creșterea inclusivă**, care presupune ocupare deplină și coeziune socială și teritorială. Strategia “Europa 2020” este construită ca o strategie care să asigure transformarea UE într-o economie inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, caracterizată de niveluri de ocupare ridicate ale forței de muncă, productivitate și coeziune economică, socială și teritorială. Cu toate disparitățile dintre nivelurile de dezvoltare și standardele de viață, Comisia Europeană consideră că obiectivele propuse de această Strategie sunt relevante pentru toate statele membre. Această Strategie vine în sprijinul statelor membre pentru a face față impactului post-criză, însănătoșirii finanțelor publice și a intensificării provocărilor globalizării economiei mondiale.

Determinarea unei balanțe de forțe între stat și piață trebuie să fie partea centrală a procesului de relansare economică, în condițiile actualei crize globale. Important este a nu exagera rolul dominant al statului, dar nici de a minimiza rolul statului, având în vedere că în orice societate democratică statul joacă un rol major de echilibrare a societății prin asigurarea redistribuirii veniturilor, protecție socială, asigurare medicală, învățământ, securitatea populației.

O contribuție esențială la depășirea crizei o poate avea economia evoluționistă.³ Potrivit acestei teorii rolul statului nu presupune numai reforma politicilor economice, dar și instituționalizarea unor reguli de funcționare eficientă a instituțiilor publice.

³ Geoffrey M. Hodgson, *Economics and Evolution: bringing life back into economics*, University of Michigan Press, 1993

Instituțiile guvernamentale trebuie să evite obstrucționarea activității economice și să creeze cadrul pentru funcționarea în condiții optime a mecanismelor economiei de piață. Este necesar un echilibru între regulile stricte, clare ce trebuie respectate de instituții și posibilitatea de a acționa în mod flexibil, liber pentru a răspunde nevoilor pieței.

Obstacolele de a construi un stat eficient sunt multiple. Schimbarea trebuie să se realizeze în condițiile unei strategii clare și respectării unei secvențialități a reformei, compensării costurilor sociale și construirii unui consens de acțiune din partea tuturor forțelor implicate în schimbare.

Pe lângă rolul statului de designer al strategiei economice este necesară capacitatea statului de a compensa costurile sociale ale crizei, pentru a diminua adversitatea unor grupuri față de reformă pe de o parte și de a ajuta categoriile dezavantajate, expuse la risc, pe de altă parte.

Compensarea poate fi costisitoare pe termen scurt, dar pe termen lung duce la diminuarea tensiunilor sociale, ce sunt o piedică importantă în calea reformelor. Nu trebuie uitat faptul că finalitatea reformei o constituie întărirea bunăstării sociale a tuturor cetățenilor, dar nu trebuie neglijat nici faptul că creșterea inegalităților este iminentă. În acest sens, statul trebuie să facă eforturi pentru ca reforma să fie acceptată la toate nivelele și de toți participanții; mai ales acceptul din partea populației este esențial având grijă ca avantajele ale schimbării să fie mai mari, decât cele ale păstrării vechilor sisteme. Astfel, acceptul și suportul populației poate fi obținut în condițiile în care atât populația cât și sindicatele sunt convinse că această schimbare este benefică pentru creșterea nivelului de trai.

În concluzie, pentru a se asigura succesul programelor anticriză se impune:

- utilizarea eficientă a veniturilor bugetare, prin stabilirea unei structuri a cheltuielilor publice în vederea stimulării investițiilor (educație, cercetare, infrastructură) în scopul relansării economice în linie cu Strategia „Europa 2020”, precum și adaptarea fiscalității pentru a stimula potențialul de creștere economică;
- asigurarea unui mediu economic nedistorsionat, prin realizarea unui echilibru macroeconomic;

- promovarea unei sustenabilități fiscale ca o bază pentru creșterea ocupării, prin asigurarea unui sistem de asigurări sociale care să fie atât viabil financiar cât și adecvat social;
- protecția socială a categoriilor vulnerabile și evitarea riscului excluderii sociale;
- investirea în capitalul uman pentru a avea o forță de muncă înalt calificată prin asigurarea unui sistem de educație modern și eficient, care răspunde nevoilor pieței muncii;
- promovarea unei culturi antreprenoriale și a unui mediu economic stimulativ pentru întreprinderile mici și mijlocii prin îmbunătățirea accesului la finanțare, întărirea potențialului inovativ al IMM-urilor și asistență în accesarea fondurilor europene;
- aplicarea metodei deschise de coordonare care stă la baza modelului social european și care se bazează pe cinci principii cheie: subsidiaritate, convergență, management pe obiective, monitorizarea statelor membre și abordarea integrată. În cadrul acestei metode deschise de coordonare este cuprins sistemul de protecție socială (asistență socială) și de asigurări (pensii, sănătate);
- asigurarea unui dialog permanent între stat prin reprezentanții săi, patronat și sindicate pentru a se asigura atât buna desfășurare a activităților economice cât și protejarea reală a salariaților.

Bibliografie

- **European Union** (1996), **Directorate General for Industrial Relations and Social Affairs**, *Employment in Europe*, Brussels;
- **Comisia Europeană**, Comunicare „*Un plan european de redresare economică*”, COM(2008) 200 final, Bruxelles, 26.11.2008;
- **Comisia Europeană**, „*Towards Common Principles of flexicurity: more and better jobs through flexibility and security*”, COM (207) 359 final, iunie 2007;
- **Comisia Europeană**, Consolidated report on the preparatory workshops for the Employment Summit of May 7, 2009;
- **Comisia Europeană**, „*Noi competențe pentru noi locuri de muncă: să anticipăm și să răspundem cerințelor pieței forței de muncă în materie de competențe*”, COM(2008) 868 final, Bruxelles, 16.12.2008;
- **OCDE**, *Employment Outlook 2010 – Moving beyond the jobs crisis*, iunie 2010;
- **FMI**, *World Economic Outlook 2010 – Rebalancing Growth*, aprilie 2010;
- **Atkinson, A.B.** (1992), *Social Policy, Economic Organization and Search for Third Way*, Social Policy in a Changing Europe, Westview Press, Colorado;
- **Barr, Nicholas** (1993), *The Economics of the Welfare State*, Weidenfeld and Nicholas, London;
- **Barr, Nicholas** (1993), *Piețele forței de muncă și Politica socială în Europa Centrală și de Est*, Banca Mondială & școala de Studii Economice și Politice din Londra, Oxford University Press;
- **Branlon, G., Hill, M.** (1986), *Analysing Social Policy*, Oxford U.K.;
- **Commander, Simion, Coricelli, Fabrizio** (1995), *Unemployment, Restructuring and Labour Markets in Eastern Europe*, World Bank, Washington, D.C.;
- **Clark, J., Cochrane, A., McLaughlin, E.** (1994), *Managing Social Policy*, Sage Publications, London;
- **Deacon, B.** (1992), *The new Eastern Europe: Social policy past, present and future*, London: Sage;
- **Esping-Andersen, Gosta** (1990), *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Princeton University Press, New Jersey;
- **Galbraith, J.K.** (1974), *Economics and Public Purpose*, Andre Deutsch, London;
- **Geoffrey M. Hodgson**, *Economics and Evolution: bringing life back into economics*, University of Michigan Press, 1993
- **Hedenheimer, Arnold J., Helco, H., Adams, C.T.** (1990), *Comparative Public Policy: The politics of social choice in America, Europe and Japan*, St. Martin's Press, New York;
- **Hill, M., Brelon, G.** (1986), *Analysing Social Policy*, Oxford Press;
- **Hills, John** (1993), *The future of Social Welfare - a guide to the debate*, Joseph Rowntree Foundation;
- **Keynes, John Maynard**, „*Teoria generală a ocupării forței de muncă*”, Editura Publică, 2009
- **Le Grand, J., Propper, C., Robinson, R.** (1992), *The Economics of Social Problems*, Macmillan;
- **Rogowski, Ralf** (2008), *Governance of the European Social Model: The Case of Flexicurity*, Intereconomics aprilie/martie 2008;
- **Sapir, Andre** (2005), *Globalisation and the Reform of European Social Models*, ECOFIN Informal Meeting;
- **Sohlman, Asan, Turham, David** (1997), *What can developing countries learn from OCDE Labour Markets Programmes and Policies*, Technical Paper Nr.93, OCDE;
- **Wallace, Helen, Wallace William, Mark A. Pollack** (2006), *Elaborarea politicilor în UE*, Ediția 5-a, Editura IER, București;
- **Werner, Welf** (2006), *Which Socio- Economic model for Europe?*, Intereconomics 2006;
- **Wilensky, H.** (1985), *Comparative Social Policy: Theory, Methods, Findings*, International Research Series Nr.62, Berkley.